

การพัฒนาระบบบริการสุขภาพ (Service Plan) สาขาพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี (OVCCA) เขตสุขภาพที่ 8 ปีงบประมาณ 2563

นายแพทย์มานพ ฉลาดธัญญกิจ
นายแพทย์เชี่ยวชาญ(ด้านเวชกรรมป้องกัน) สสจ.สกลนคร
ประธานคณะทำงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพ สาขาโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี(OVCCA)
เขตสุขภาพที่ ๘

โครงการกำจัดปัญหาโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีถวายเป็นพระราชกุศล
แด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จขึ้นครองราชย์ครบ 70 ปี ในปีพุทธศักราช 2559
พร้อมทั้งสมเด็จพระนางเจ้าฯพระบรมราชินีนาถจะทรงเจริญพระชนมพรรษา 84 พรรษา ปี 2559 -2568

1.พื้นที่เป้าหมายทั้งประเทศ จำนวน 29 จังหวัด ประกอบด้วย

- ภาคเหนือ (8 จังหวัด) ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน น่าน ลำปาง ลำพูน แพร่ พะเยา
- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (20 จังหวัด) ได้แก่ หนองบัวลำภู เลย หนองคาย บึงกาฬ อุดรธานี สกลนคร นครพนม มุกดาหาร กาฬสินธุ์ มหาสารคาม ขอนแก่น ชัยภูมิ นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ ร้อยเอ็ด ยโสธร อำนาจเจริญ อุบลราชธานี
- ภาคตะวันออก (1 จังหวัด) ได้แก่ สระแก้ว

2. เขตสุขภาพที่ 1,6,7,8,9,10

3. ประชากร ประกอบด้วย

- ประชาชน อายุ 15 ปีขึ้นไป ได้รับการตรวจคัดกรองพยาธิใบไม้ตับ โดยการตรวจอุจจาระ
- ประชาชนอายุ 40 ปีขึ้นไป มีประวัติเคยกินปลาดิบ เคยรักษาพยาธิใบไม้ตับ มีญาติสายตรงเป็นมะเร็งท่อน้ำดี ได้รับการส่งต่อเพื่อคัดกรองมะเร็งท่อน้ำดีได้รับการตรวจอัลตราซาวด์

เป้าหมาย เขตสุขภาพที่ 8 ปีงบประมาณ 2563

จังหวัด	เป้าหมายตำบล ปี 2563	เป้าหมายตำบล ปี 2564	เป้าหมายตำบล ปี 2565	เป้าหมายคัดกรองพยาธิใบไม้ตับ โดยการตรวจอุจจาระ ในประชาชน อายุ 15 ปีขึ้นไป ตำบลละ 100 ราย (หากมี อัตราการติดเชื้อ มากกว่าร้อยละ 5 ต่อตำบล ดำเนินการตรวจ ให้ครบ 905 ราย/ตำบลนั้น)	เป้าหมายอัลตรา ซาวด์ ในประชาชน อายุ 40 ปีขึ้นไป
	จำนวน (ตำบล)	จำนวน (ตำบล)	จำนวน (ตำบล)	จำนวน (ราย)	จำนวน (ราย)
บึงกาฬ	21	12	6	2,100/(19,005)	2,000
เลย	10	23	10	1,000/(9,050)	2,000
หนองคาย	24	10	-	2,400 /(21,720)	2,000
หนองบัวลำภู	14	14	14	1,400/ (12,670)	2,000
อุดรธานี	45	45	19	4,500/ (40,725)	2,000
นครพนม	43	22	10	4,300 /(38,915)	2,000
สกลนคร	28	28	12	2,800/ (25,340)	2,000
รวมเขต 8	185	154	71	18,500/(167,425)	14,000

เป้าหมายลดโรค ปีงบประมาณ 2563

1. ระดับประเทศ

- การคัดกรองพยาธิใบไม้ตับด้วยการตรวจอุจจาระ จำนวน 93,200 ราย 932 ตำบล
- การคัดกรองมะเร็งท่อน้ำดี ด้วยการตรวจอัลตราซาวด์ จำนวน 58,000 ราย
- การรักษาผู้ป่วยมะเร็งท่อน้ำดี โดยการผ่าตัด 1,500 ราย

2. ระดับเขตสุขภาพที่ 8

2.1 การคัดกรองพยาธิใบไม้ตับด้วยวิธีตรวจอุจจาระ จำนวน 18,500/167,425 ราย 185 ตำบลๆละ 100 ราย (หากมีอัตราการติดเชื้อ มากกว่าร้อยละ 5 ดำเนินการให้ครบ 905 ราย/ตำบล)

2.2 การคัดกรองมะเร็งท่อน้ำดี ด้วยการตรวจอัลตราซาวด์ จำนวน 14,000 ราย

ตัวชี้วัด (KPI) เขตสุขภาพที่ 8 ปี 2563

1. จำนวนผู้ได้รับการคัดกรองพยาธิใบไม้ตับ ด้วยวิธีตรวจอุจจาระ จำนวน 100 รายต่อ 1 ตำบล ต้นแบบ ปี 2563 /ตรวจครบ 905 ราย (หากมีอัตราการติดเชื้อ มากกว่าร้อยละ 5 ของตำบลนั้นให้ดำเนินการตรวจให้ครบ 905 ราย/ตำบลนั้น) จำนวน 18,500 /167,425 ราย
2. จำนวนประชาชนอายุ 40 ปีขึ้นไป ที่เป็นกลุ่มเสี่ยง คือ คนที่ตรวจพบ OV /มีประวัติเคยกินปลาดิบ /เคยรักษาพยาธิใบไม้ตับ /มีญาติสายตรงเป็นมะเร็งท่อน้ำดี ต้องได้รับการคัดกรองมะเร็งท่อน้ำดี ด้วยอัลตราซาวด์ จำนวน 14,000 ราย
3. เขตมีการพัฒนานวัตกรรม เช่น การตรวจพยาธิใบไม้ตับด้วยวิธีการใหม่ พัฒนาศูนย์กลางทาง การแพทย์เพื่อคัดกรองพยาธิ คัดกรองมะเร็งท่อน้ำดี และดูแลรักษาแบบประคับประคองด้วยการแพทย์ทางเลือก เขตละ 1 เรื่อง

เป้าหมายการลดโรคและภัยสุขภาพ ระยะ 5 ปี (2561-2565)
ตามยุทธศาสตร์ทศวรรษกำจัดปัญหาพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี
ปี 2559 - 2568

1. ลดการติดเชื้อ OV ในปลา ไม่เกิน 1 % (ในปี 2568)
2. ลดการติดเชื้อ OV ในคน ไม่เกิน 1 % (ในปี 2568)
3. อัตราการเสียชีวิตด้วยมะเร็งท่อน้ำดีลดลง 2 ใน 3
(ในปี 2578)

การวัดผลสำเร็จการดำเนินงาน (ระดับประเทศ/เขต) ปีงบประมาณ 2563

1. พื้นที่ที่มีอัตราการติดเชื้อพยาธิใบไม้ตับร้อยละ 10 ขึ้นไป มีการจัดเวทีระดมความคิดเห็นร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมกับบริบทชุมชน หาแหล่งทุนเพื่อสนับสนุนการดำเนินการตามแผนงานเพื่อแก้ไขปัญหาย่างเป็นระบบ
2. มีการออกข้อบัญญัติในการจัดการสิ่งปฏิกูล/ระบบบำบัดสิ่งปฏิกูล และบังคับใช้อย่างเป็นรูปธรรม ตามบริบทของพื้นที่อย่างน้อยร้อยละ 10 ในพื้นที่ดำเนินงานตั้งแต่ปี 2559-2563
3. มีการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน และสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพ (Health literacy) โรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี
4. มีการคัดกรองพยาธิใบไม้ตับและคัดกรองมะเร็งท่อน้ำดีตามเป้าหมายที่วางไว้

มาตรการที่สำคัญ

1. จัดระบบสุขภาพภิบาล โดยจัดให้มีบ่อบำบัดสิ่งปฏิกูล ในทุกพื้นที่
2. จัดการเรียนการสอนในโรงเรียน และสนับสนุนให้มีการสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพ (Health Literacy)
3. คัดกรองพยาธิใบไม้ตับในประชาชน อายุ 15 ปีขึ้นไป เมื่อพบผู้ติดพยาธิให้รักษาและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ และสนับสนุนให้มีการตรวจมูลสัตว์เลี้ยงในบ้าน สุนัข/แมว
4. คัดกรองมะเร็งท่อน้ำดีในประชาชนอายุ 40 ปีขึ้นไปที่มีประวัติเสี่ยงด้วยเครื่องอัลตราซาวด์
5. บริหารจัดการส่งต่อผู้สงสัยมะเร็งท่อน้ำดีเข้าสู่กระบวนการวินิจฉัยรักษาอย่างเป็นระบบ
6. รณรงค์อาหารปลอดภัย ปลาปลอดภัย อย่างต่อเนื่องในพื้นที่
7. มีระบบการรับ-ส่งต่อ ผู้ป่วยจากโรงพยาบาลสู่ชุมชน มีหมอครอบครัวเข้าไปดูแล
8. รายงานผลการดำเนินงานผ่านระบบรายงานของกระทรวงสาธารณสุข และฐานข้อมูล Isan Cohort

วิธีการดำเนินงาน (ระดับพื้นที่) เขตสุขภาพที่ 8 ปีงบประมาณ 2563

1. วิเคราะห์และจัดทำแผนการบริหารจัดการสนับสนุน การคัดกรองพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี ในคนและสัตว์
2. จัดการเรียนรู้การสอนในโรงเรียน และสนับสนุนสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพ (Health Literacy)
3. จัดการสิ่งปฏิกูล
4. การตรวจคัดกรองพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี โดย
 - 4.1 ตรวจอุจจาระคัดกรองพยาธิใบไม้ตับในประชาชน อายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 100 คน/ตำบล หากมีอัตราการติดเชื้อ มากกว่าร้อยละ 5 ในตำบลนั้น ให้ดำเนินการตรวจให้ครบ 905 คน/ตำบลนั้น
 - 4.2 ตรวจคัดกรองมะเร็งท่อน้ำดีด้วยการอัลตราซาวด์ ในประชาชน อายุ 40 ปีขึ้นไป ถ้าผิดปกติส่งต่อเข้าสู่กระบวนการรักษาต่อไป
5. รายงานในระบบ 43 เพิ่มมาตรฐาน และระบบฐานข้อมูล Isan Cohort
6. สนับสนุนส่งเสริมให้มีการตรวจมูลสัตว์เลี้ยงในบ้าน สุนัข/แมว
7. มีระบบการรับ-ส่งต่อ ผู้ป่วยจากโรงพยาบาลสู่ชุมชน มีหมอครอบครัวเข้าไปดูแลปรึกษาปรึกษาด้วยการแพทย์ผสมผสาน
8. สร้างและพัฒนานวัตกรรม
9. ติดตาม รายงานความก้าวหน้า และการเบิกจ่ายงบประมาณ

สิ่งสนับสนุนการดำเนินงาน จากกรมควบคุมโรค

1. สนับสนุนทางวิชาการ ได้แก่

- สื่อ पोสเตอร์ คู่มือ ชุตินทรศการ โดยดาวน้โหลดได้ที่

<http://thaigcd.ddc.moph.go.th>

- สนับสนุนการพัฒนาศัทยภาพบุคคลากร

2. อบรมพนักงานจุลทัศน์กร

3. สนับสนุนด้านอื่นๆ

- อุปกรณ์ทางการแพทย วัสดุวิทยาศาสตร์ในการคัดกรองพยาธิใบไม้ตับ
- ยารักษาพยาธิใบไม้ตับ และพยาธิอื่น

ระบบฐานข้อมูล

1. ฐานข้อมูล Isan Cohort ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น
2. ฐานข้อมูล 43 แฟ้มมาตรฐาน ของกระทรวงสาธารณสุข

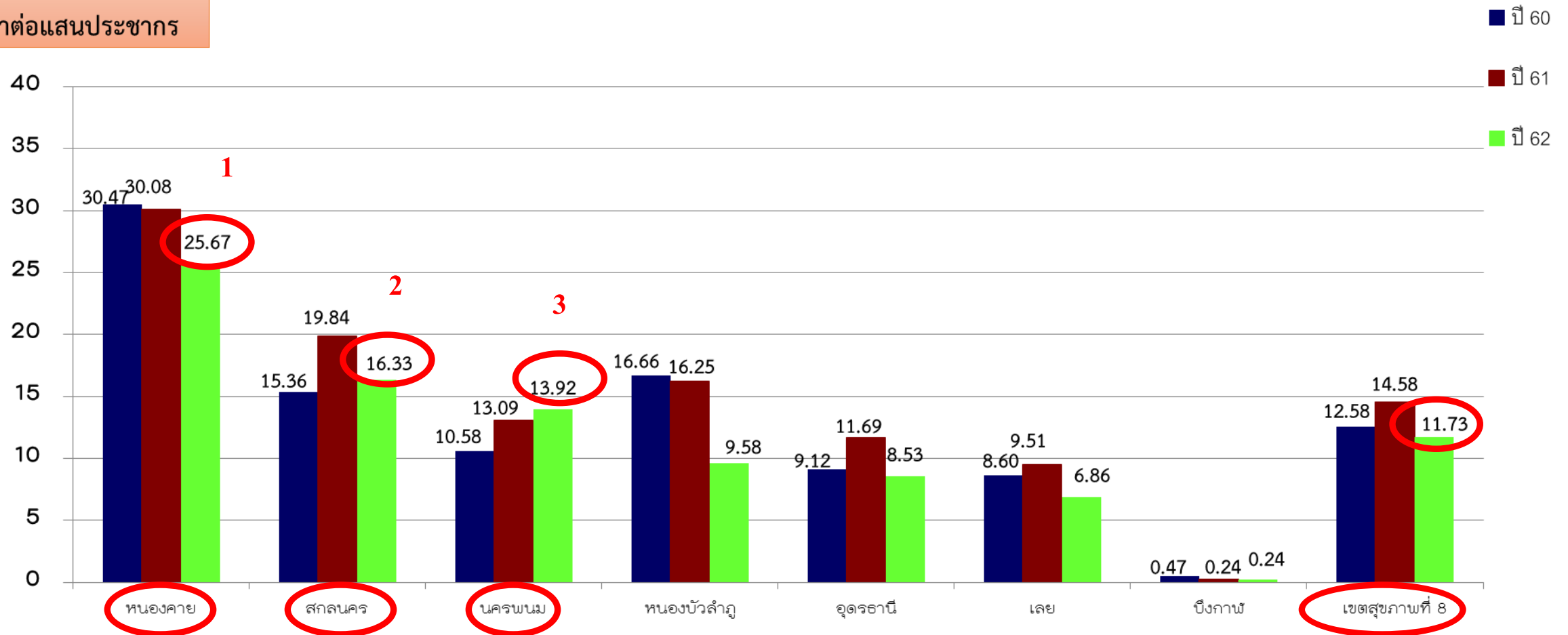
ผลการดำเนินงาน ปี 2559 – 2562

เขตสุขภาพที่ 8

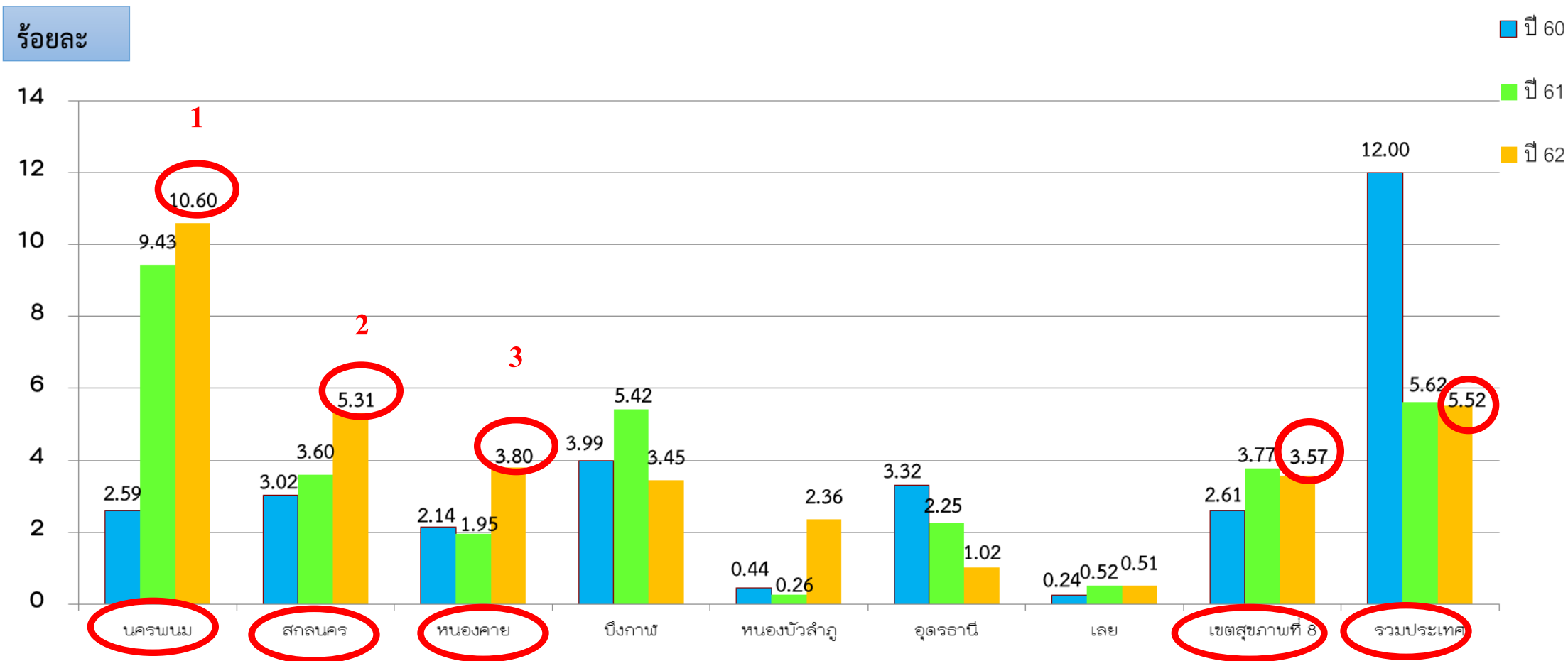
การตายจากโรคมะเร็งท่อน้ำดี/ตับ เขตสุขภาพที่ 8 ปีงบประมาณ 2560 - 2562

อัตราต่อแสนประชากร

ที่มา : จากทะเบียนราษฎร สสจ.7 จังหวัด

การตรวจพบพยาธิใบไม้ตับ (OV) เขตสุขภาพที่ 8 ปีงบประมาณ 2560 - 2562

ที่มา : จากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด 7 จังหวัด

เป้าหมาย จำนวน 905 ราย/ตำบล

การรักษามะเร็งท่อน้ำดีด้วยการผ่าตัด เขตสุขภาพที่ 8 ปีงบประมาณ 2560-2562

ปี 2560			
ชื่อโรงพยาบาล	ผ่าตัดให้หายขาด	ผ่าตัดเพื่อประคับประคอง	รวมผ่าตัด
	จำนวน (ราย)	จำนวน (ราย)	จำนวน (ราย)
โรงพยาบาลอุดรธานี	49	7	56
โรงพยาบาลสกลนคร	28	7	35
โรงพยาบาลมะเร็งอุดรธานี	3	4	7
รวมเขตสุขภาพที่ 8	80	18	98
ปีงบประมาณ 2561			
ชื่อโรงพยาบาล	ผ่าตัดให้หายขาด	ผ่าตัดเพื่อประคับประคอง	รวมผ่าตัด
	จำนวน (ราย)	จำนวน (ราย)	จำนวน (ราย)
โรงพยาบาลอุดรธานี	20	0	20
โรงพยาบาลสกลนคร	39	12	51
รวมเขตสุขภาพที่ 8	59	12	71
ปีงบประมาณ 2562			
ชื่อโรงพยาบาล	ผ่าตัดให้หายขาด	ผ่าตัดเพื่อประคับประคอง	รวมผ่าตัด
	จำนวน (ราย)	จำนวน (ราย)	จำนวน (ราย)
โรงพยาบาลอุดรธานี	15	4	19
โรงพยาบาลสกลนคร	52	11	63
รวมเขตสุขภาพที่ 8	67	15	82

ขอขอบคุณ